

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

(проректор з науково-педагогічної роботи)

В. С. Орманенко

РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	Фінанси, банківська справа та страхування

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри банківської
справи і фінансових послуг

Колодізев О.М.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри банківської справи і фінансових послуг.
Протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.

Розробник:

Колодізев О. М., д.е.н., проф., зав. кафедри банківської справи і фінансових послуг;

Смоляк В. А., к.е.н., доц. кафедри банківської справи і фінансових послуг.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Ринок фінансових послуг в умовах формування та розвитку ринкових відносин поряд з використанням новітніх технологій, комунікацій та інформаційного простору є одним із важливих сегментів ринку.

Це особлива сфера взаємовідносин державних і фінансових установ для задоволення фінансових потреб і формування пропозицій з надання фінансових послуг на державному рівні або у світовій інтеграції фінансових ринків країн.

Розвиток ринку фінансових послуг, який виконував би функції розподілу та обороту капіталу від інвестора до виробника, визначав критерії ефективного використання фінансових ресурсів за секторами економіки; розв'язував економічні проблеми на грошовому, валютному, фондовому ринку та ринку позичкового капіталу; забезпечував прогресивний розвиток страхових, лізингових та інших фінансових послуг, є особливо актуальним.

Приступаючи до вивчення дисципліни «Розвиток фінансових послуг» слухач має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, змістом та обсягом кожного з навчальних модулів, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань, методикою оцінювання навчальної роботи.

Навчальна дисципліна «Розвиток фінансових послуг» є вибірковою та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців третього (освітнього-наукового) рівня вищої освіти за спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Мета навчальної дисципліни:

Метою викладання дисципліни є послідовне формування компетентностей у галузі фінансових послуг і виявлення проблем їх розвитку.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоїти найбільш передові концептуальні та методологічні основи науково-дослідницької та професійної діяльності на ринку фінансових послуг і на межі предметних галузей економіки та менеджменту;

розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання з фінансових послуг і професійну практику фінансових установ

ініціювати інноваційні комплексні проекти з повною автономністю під час їх реалізації.

уміти критично аналізувати, оцінювати та синтезувати нові та складні ідеї на ринку фінансових послуг.

Об'єктом вивчення дисципліни є процеси розробки, надання та регулювання фінансових послуг.

Предметом навчальної дисципліни є актуальні наукові проблеми, що впливають на розвиток фінансових послуг.

Курс	1А	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські, практичні	10
	лабораторні	10
Самостійна робота	110	
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Практичні проблеми розвитку фінансів, банківської справи і страхування	Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях
Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів	Актуальні проблеми розвитку ринку фінансових послуг
Сучасні підходи в управлінні фінансовими ризиками	Міжнародні стандарти розвитку фінансового моніторингу

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентність	Результати навчання
здатність розв'язувати системні проблеми в галузі фінансових послуг	знати концептуальні та методологічні основи ринку фінансових послуг і системного аналізу проблем; володіти навичками критичного аналізу комплексних теоретичних і практичних проблем в галузі фінансових послуг та синтезу нових ідей у їх розв'язанні
здатність розв'язувати системні проблеми з управління розвитком фінансових послуг на рівні фінансової установи	знати концептуальні та методологічні принципи управління фінансовою установою та розвитком її фінансових послуг; практичний інструментарій фінансового менеджменту у фінансових установах; володіти практичними навичками з критичного аналізу значущих системних проблем з управління розвитком фінансових послуг та синтезу нових ідей у їх розв'язанні
здатність розв'язувати соціально значущі системні проблеми з регулювання розвитку фінансових послуг	знати міжнародні принципи, норми та стандарти з регулювання діяльності фінансових посередників на ринку фінансових послуг; практичний інструментарій державного регулювання у галузі фінансових послуг; володіти практичними навичками з критичного аналізу значущих системних проблем з регулювання розвитку фінансових послуг та синтезу нових ідей у їх розв'язанні

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Інструменти грошово-кредитного регулювання

Тема 1. Грошово-кредитна політика центрального банку країни та канали її трансмісії

1.1. *Сутність грошово-кредитної (монетарної) політики центрального банку та особливості її проведення.*

Сутність монетарної (грошово-кредитної) політики (ГКП) центрального банку, її місце та роль у державному регулюванні економіки. Стратегія монетарної політики, її цілі та завдання. Монетарні режими та особливості їх впровадження. Таргетування (фіксація) обмінного курсу. Монетарне таргетування.

1.2. *Напрямки розвитку та інструменти грошово-кредитної (монетарної) політики центрального банку.*

Цільові орієнтири грошово-кредитної (монетарної) політики центрального банку (цінова стабільність, грошова маса, грошова база, валютний курс). Інструменти грошово-кредитної політики. Політика обов'язкових резервів. Процентна політика. Політика рефінансування. Курсова політика.

1.3. Особливості дії механізмів грошово-кредитної трансмісії за етапами розвитку економіки.

Специфіка роботи каналів (процентного, кредитного, цін активів, обмінного курсу, очікування (довіри) суб'єктів ринку) грошово-кредитної трансмісії у період кризи, спаду економіки та її сталого розвитку.

Тема 2. Особливості використання інструментів грошово-кредитного регулювання економіки

2.1. Класифікація інструментів грошово-кредитного регулювання.

Властивості, ознаки, сфери застосування грошово-кредитної політики згідно із законом України «Про НБУ». Приклади використання інструментарію грошово-кредитного регулювання в економічних процесах. Порівняльна характеристика застосування інструментів грошово-кредитного регулювання центральними банками провідних країн світу і України.

2.2. Політика рефінансування центрального банку.

Класифікація кредитів рефінансування НБУ. Вимоги НБУ до банків під час здійснення рефінансування. Види забезпечення кредитів рефінансування. Порядок надання кредиту «овернайт» через постійно діючу лінію рефінансування. Вимоги щодо отримання кредиту «овернайт». Кількісні та процентні кредитні тендери НБУ. Умови надання стабілізаційного кредиту. Порядок видання та погашення стабілізаційного кредиту. Контроль за його поверненням. Міжнародні кредитні операції. Досвід центральних банків зарубіжних країн з кредитування банків.

2.3. Особливості адаптації та застосування інструментів грошово-кредитного регулювання в економіці України.

Основні проблеми застосування інструментів грошово-кредитного регулювання в Україні. Дієвість інструментів грошово-кредитного регулювання. Вимоги Міжнародного валютного фонду при впровадженні в дію інструментів грошово-кредитного регулювання в Україні. Пріоритетність застосування інструментів грошово-кредитного регулювання згідно до цілей обраних центральним банком країни.

Тема 3. Тенденції функціонування центрального банку країни та застосування його грошово-кредитної (монетарної) політики

3.1. Системна нестабільність у сфері глобальних монетарних та фінансових процесів.

Особливості взаємозв'язків міжнародного валютного устрою світу. Проблема монетарної нестабільності. Проциклічність, фінансова нестабільність, потоки капіталу та валютні резерви.

3.2. Особливості звершення монетарної інтеграції у процесі підтримання глобальної стабільності.

Властивості монетарної інтеграції при впровадженні режиму плаваючого валютного курсу. Базові підходи до розуміння глобальної монетарної інтеграції та їх аналіз. Глобальна монетарна інтеграція в умовах макрофінансових трансформацій.

3.3. Вплив глобалізації на формування грошово-кредитної політики НБУ та подолання наслідків фінансової кризи.

Проблема інфляції та політичний бізнес-цикл. Монетарна експансія в Україні. Офіційна доларизація: фінансове превалювання позиції окремої країни та нейтральності з позиції глобальних макрофінансових процесів. Проблема доларизації. Проблематика відповідності результатів грошово-кредитного регулювання відносно встановлених критерії Міжнародного валютного фонду.

Змістовий модуль 2.

Теоретичні й прагматичні проблеми розвитку страхування

Тема 4. Концептуальні засади забезпечення розвитку страхування

4.1. Проблеми регулювання розвитку страхового ринку.

Характеристика основних ризиків діяльності страховика. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості страхових компаній. Сутність пруденційного регулювання. Розподілу типів нагляду на традиційний та проектно-проривний. Структура процесу пруденційного нагляду за страховою діяльністю на основі оцінювання ризиків.

4.2. Проблеми забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг.

Характеристика підходів до забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг. Місце міжнародних принципів і стандартів у забезпеченні захисту прав споживачів страхових послуг. Сутність та зміст категорії «споживач фінансової послуги». Удосконалення інституційної структури захисту прав споживачів фінансових послуг здійснюватиметься шляхом запровадження дієвих механізмів державного регулювання.

Тема 5. Використання підходів до формування інструментів забезпечення розвитку страхування

5.1. Загальні підходи до формування інструментів забезпечення розвитку страхування.

Фактори оцінювання стійкості страховика та страхового ринку. Інструментарій пруденційного нагляду за страховою діяльністю. Наглядове оцінювання фінансового стану і публічний фінансовий звіт. Основні поняття для поточного оцінювання страхових зобов'язань, ризикової маржі та необхідного капіталу страховика. Характеристика режимів регулювання платоспроможності в ЄС.

5.2. Регулювання достатності капіталу як інструмент забезпечення розвитку страхування.

Агрегація даних для отримання сукупних показників галузі на основі резидентної приналежності інституційних одиниць. Структура таргет-індикаторів стратегічної метрики динамічної стійкості. Проблема значущості прогнозних моделей. Показники для оцінювання достатності капіталу страхової компанії. Порядок розрахунку наявного капіталу страхової компанії. Рівні достатності капіталу страхової компанії.

Тема 6. Діагностичний моніторинг та стрес-тестування у страховій діяльності

6.1 Проблеми здійснення діагностичного моніторингу у сфері страхування.

Система діагностичного моніторингу фінансової стійкості страхового ринку та страховиків на основі оцінки ризиків. Структура матриці ризиків страховика. Порівняння систем індикаторів стійкості страхових компаній.

6.2. Проведення стрес-тестування діяльності страхових компаній для забезпечення їх розвитку.

Функціонування страхового ринку України в умовах посилення інтеграційних процесів та концентрації капіталу у фінансовому секторі. Види стрес-тестів. Проблема співставлення критеріїв екстремальності та вірогідності настання подій. Групи ризиків страховиків відповідно до класифікації IAIS. Співвідношення між ризиками страхової компанії та фінансовими джерелами їх покриття. Підходи до моделювання під час стрес-тестування.

Теми лабораторних занять:

Лабораторне заняття 1: Монетарне таргетування.

Лабораторне заняття 2: Використання інструментарію грошово-кредитного регулювання в економічних процесах

Лабораторне заняття 3: Порядок надання кредиту «овернайт» через постійно діючу лінію рефінансування.

Лабораторне заняття 4: Проциклічність, фінансова нестабільність, потоки капіталу та валютні резерви.

Лабораторне заняття 5: Специфіка роботи каналів грошово-кредитної трансмісії у період кризи, спаду економіки та її сталого розвитку.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у слухачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення «Про порядок оцінювання результатів навчання слухачів за накопичувальною бально-рейтинговою системою» ХНЕУ ім. С. Кузнеця», контрольні заходи за дисципліною «Розвиток фінансових послуг» включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів;

підсумковий контроль, що проводиться у формі контрольної роботи відповідно до графіку навчального процесу та диференційованого заліку.

Поточний контроль передбачає наступні види:

1. Усне опитування – найбільш поширений метод контролю знань слухачів. При усному контролі встановлюється безпосередній контакт між викладачем і слухачем, у процесі якого викладач отримує широкі можливості для вивчення індивідуальних особливостей засвоєння слухачами навчального матеріалу

2. Письмові контрольні роботи – ефективний метод перевірки й оцінки знань, умінь і навичок слухачів, а також їх творчих здібностей і дають можливість в найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма слухачами групи та визначити напрямки для індивідуальної роботи з кожним. Однорідність робіт, що виконуються слухачами, дозволяє пред'являти до всіх однакові вимоги і об'єктивно оцінити результати навчання.

Для контролю знань за складової дисципліни, що віднесена до самостійної роботи у вигляді індивідуальних навчально-дослідних завдань відносяться кейси, реферати та есе. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання самостійної роботи, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку.

Підсумковий контроль з дисципліни "Розвиток фінансових послуг" проводиться у формі заліку, який полягає в оцінці засвоєння слухачем навчального матеріалу та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських, лабораторних заняттях та самостійної роботи. Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста)

балів за результати успішності слухача при поточному контролі.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів слухач обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів призначається комісія у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства. При отриманні незадовільної слухачу пропонується повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекції		Практичні та лабораторні заняття			Самостійна робота	Сума
			Активність на занятті	Письмова контрольна робота	Активність на занятті	Опитування	Письмова контрольна робота	Індивідуальне завдання	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	Тема 1	1 тиждень	1		2	1			4
	Тема 2	2 тиждень	1				2	5	8
		3 тиждень	1		2	1			4
	Тема 3	4 тиждень	1				2	5	8
		5 тиждень	1	20				5	26
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	Тема 4	6 тиждень	1		2	1			4
	Тема 5	7 тиждень	1				2	5	8
		8 тиждень	1		2	1			4
	Тема 6	9 тиждень	1				2	5	8
		10 тиждень	1	20				5	26
Сума			10	40	8	4	8	30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно
1 – 34	F	

5. Рекомендована література

Основна

1. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. ; за заг. ред. д. е. н., доц. Колодізева О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.

2. Пруденційний нагляд у сфері страхування: монографія / Н. М. Внукова, О. В. Корват, Н. С. Опешко. – Х.: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 259 с.

Додаткова

3. Временко Л. В. Пруденційні режими регулювання страхової діяльності: цілі, задачі, інструменти / Л. В. Временко, О. В. Корват // Страхова справа. – 2009. – №1. – С. 60-64.

4. Грошово-кредитні засоби регулювання економіки [Текст] : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук Л. В. Кривенко ; [Л. В. Кривенко, О. М. Дутченко, М. І. Синюченко та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 210 с.

5. Козюк В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності: Монографія. – Тернопіль: ТНЕУ, “Економічна думка”, 2009. – 728с.

6. Міщенко В. І. Особливості дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики в умовах кризи / В. І. Міщенко, А. В. Сомик, Р. С. Лисенко / Київ : Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2010. – 96 с.

7. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. – Київ : Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.

8. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції: монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків : ТО Ексклюзив, 2014. – 218 с.

9. Розвиток системи управління ризиками ринку фінансових послуг: монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. док. екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків: ТО Ексклюзив, 2014. – 191 с.

10. Управління розвитком ринків фінансових послуг: монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків: АдВА, 2009. – 196 с.

11. Формування системи довіри та захисту прав споживачів фінансових послуг: монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. докт. екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків: АдВА, 2010. – 188 с.

Інформаційні ресурси.

12. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. із змінами та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

13. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг із змінами та доп. : Закон України № 2664–III від 12.07.2001 р. із змінами та доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2664-14>.

14. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця : навчальна дисципліна «Розвиток фінансових послуг» [Електронний ресурс] / О.М. Колодізев, В. А. Смоляк. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6736>